

604

USTAWA

z dnia 27 czerwca 1997 r.

o partiach politycznych.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Partia polityczna jest dobrowolną organizacją, występującą pod określoną nazwą, stawiającą sobie za cel udział w życiu publicznym poprzez wywie-

ranie metodami demokratycznymi wpływu na kształtowanie polityki państwa lub sprawowanie władzy publicznej.

2. Partia polityczna może korzystać z praw wynikających z ustaw po uzyskaniu wpisu do ewidencji partii politycznych.

Art. 2. 1. Członkami partii politycznych mogą być obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, którzy ukończyli 18 lat.

2. Zakaz przynależności do partii politycznych określają odrębne ustawy.

Art. 3. Partia polityczna opiera swoją działalność na pracy społecznej członków; do prowadzenia swych spraw może zatrudniać pracowników.

Art. 4. Organy władzy publicznej są obowiązane do równego traktowania partii politycznych.

Art. 5. Partiom politycznym zapewnia się dostęp do publicznej radiofonii i telewizji na zasadach określonych w odrębnych ustawach.

Art. 6. Partie polityczne nie mogą wykonywać zadań zastrzeżonych w przepisach prawa dla organów władzy publicznej ani zastępować tych organów w wykonywaniu ich zadań.

Art. 7. Partia polityczna nie może posiadać jednostek organizacyjnych w zakładach pracy.

Rozdział 2

Struktura i zasady działania partii politycznych

Art. 8. Partie polityczne kształtują swoje struktury oraz zasady działania zgodnie z zasadami demokracji, w szczególności przez zapewnienie jawności tych struktur, powoływania organów partii w drodze wyborów i podejmowania uchwał większością głosów.

Art. 9. 1. Statut partii politycznej określa jej cele, strukturę i zasady działania, a w szczególności:

- 1) nazwę, skrót nazwy i siedzibę partii,
- 2) sposób nabywania i utraty członkostwa,
- 3) prawa i obowiązki członków,
- 4) organy partii, w tym organy reprezentujące partię na zewnątrz oraz uprawnione do zaciągania zobowiązań majątkowych, ich kompetencje oraz czas trwania ich kadencji,
- 5) tryb dokonywania wyboru organów partii i uzupełniania składów tych organów,
- 6) sposób zaciągania zobowiązań majątkowych, użytkowania środków finansowych oraz tryb sporządzania i zatwierdzania informacji o działalności finansowej partii,
- 7) zasady tworzenia i znoszenia terenowych jednostek organizacyjnych partii,
- 8) zasady dokonywania zmian statutu,
- 9) sposób rozwiązania się partii oraz tryb połączenia z inną partią lub innymi partiami.

2. Statut partii politycznej uchwała zgromadzenie ogólne członków partii lub zgromadzenie ich demokratycznie wybranych przedstawicieli.

Art. 10. Członek partii politycznej ma prawo do wystąpienia z niej.

Rozdział 3

Ewidencja partii politycznych

Art. 11. 1. Partię polityczną zgłasza się do ewidencji partii politycznych, zwanej dalej „ewidencją”, prowadzonej przez Sąd Wojewódzki w Warszawie, zwany dalej „Sądem”.

2. Zgłoszenie powinno zawierać nazwę, skrót nazwy i określenie adresu siedziby partii politycznej oraz imiona, nazwiska i adresy osób wchodzących w skład organów uprawnionych w statucie do reprezentowania partii na zewnątrz oraz do zaciągania zobowiązań majątkowych. Do zgłoszenia można załączyć wzorec symbolu graficznego partii politycznej.

3. Do zgłoszenia należy załączyć:

- 1) statut partii politycznej,
- 2) wykaz zawierający imiona, nazwiska, adresy zamieszkania, numery ewidencyjne PESEL i własnoręczne podpisy popierających zgłoszenie co najmniej 1000 obywateli polskich, którzy ukończyli 18 lat i mają pełną zdolność do czynności prawnych; każda strona wykazu powinna być opatrzona adnotacją zawierającą nazwę partii politycznej zgłaszanej do ewidencji.

4. Do zbierania podpisów osób popierających zgłoszenie, o których mowa w ust. 3, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 5 lipca 1990 r. — Prawo o zgromadzeniach (Dz. U. Nr 51, poz. 297).

5. Nazwa, skrót nazwy i symbol graficzny partii politycznej powinny odróżniać się wyraźnie od nazw, skrótów nazw i symboli graficznych partii już istniejących.

6. Zgłoszenia dokonują 3 osoby spośród osób, o których mowa w ust. 2, przyjmując odpowiedzialność za prawdziwość danych zawartych w zgłoszeniu.

Art. 12. 1. Sąd dokonuje wpisu partii politycznej do ewidencji niezwłocznie, jeżeli zgłoszenie jest zgodne z przepisami prawa.

2. Przez wpis rozumie się także zmianę oraz wykreślenie wpisu.

3. Sprawy o wpis do ewidencji rozpoznaje się na posiedzeniu niejawnym; Sąd może zarządzić wyznaczenie rozprawy.

4. Sąd wydaje orzeczenie w formie postanowienia.

5. Od postanowienia w przedmiocie wpisu przysługuje apelacja, chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

Art. 13. 1. Jeżeli zgłoszenie partii politycznej do ewidencji zostało dokonane z naruszeniem przepisów art. 11 ust. 2—6, Sąd wzywa zgłaszających do usunięcia stwierdzonych wad w wyznaczonym przez siebie terminie, nie dłuższym niż 3 miesiące.

2. W przypadku nieusunięcia wad w terminie i w sposób wskazany przez Sąd, Sąd wydaje postanowienie o odmowie wpisu partii politycznej do ewidencji.

3. Postanowienie może być zaskarżone w terminie 14 dni od jego doręczenia lub ogłoszenia na posiedzeniu jawnym.

Art. 14. 1. W razie powstania wątpliwości co do zgodności z Konstytucją celów lub zasad działania partii politycznej określonych w statucie, zgodnie z art. 9 ust. 1, lub w programie partii Sąd zawiesza postępowanie, o którym mowa w art. 12, i występuje do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie zgodności celów partii politycznej z Konstytucją.

2. Na postanowienie, o którym mowa w ust. 1, zażalenie nie przysługuje.

3. Jeżeli Trybunał Konstytucyjny wyda orzeczenie o sprzeczności celów partii politycznej z Konstytucją, Sąd odmawia wpisu partii do ewidencji.

4. Postanowienie Sądu, o którym mowa w ust. 3, nie podlega zaskarżeniu.

Art. 15. Prawomocne postanowienia Sądu w sprawach o wpis do ewidencji ogłasza się nieodpłatnie w „Monitorze Sądowym i Gospodarczym” oraz przekazuje Państwowej Komisji Wyborczej.

Art. 16. Partia polityczna nabywa osobowość prawną z chwilą wpisania do ewidencji.

Art. 17. Nazwa, skrót nazwy i symbol graficzny partii politycznej zgłoszonej do ewidencji w sposób określony w art. 11 korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla dóbr osobistych.

Art. 18. 1. Ewidencja wraz z tekstami statutów partii politycznych jest jawna.

2. Każdemu przysługuje prawo otrzymywania od Sądu uwierzytelnionych odpisów i wyciągów z ewidencji i statutów partii politycznych.

3. Odpisy i wyciągi podlegają opłacie.

4. Dochody uzyskane z opłat, o których mowa w ust. 3, przeznaczane są na koszty działalności podstawowej Sądu oraz na zakupy inwestycyjne.

Art. 19. 1. Partia polityczna jest obowiązana zawiadomić Sąd o:

- 1) zmianie statutu partii,
- 2) zmianie adresu siedziby partii,

3) zmianach w składzie organów uprawnionych w statucie do reprezentowania partii na zewnątrz oraz do zaciągania zobowiązań majątkowych.

2. Partia polityczna zawiadamia Sąd o zmianach określonych w ust. 1 niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia dokonania tych zmian.

Art. 20. 1. W przypadku niespełnienia przez partię polityczną wymogów określonych w art. 19 Sąd wzywa właściwy organ partii politycznej do złożenia wyjaśnień lub uzupełnienia brakujących danych w wyznaczonym przez siebie terminie, nie krótszym niż 3 miesiące. W razie powstania wątpliwości Sąd bada, czy dochowany został tryb dokonywania wyboru organów partii oraz uzupełniania składów tych organów, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 5.

2. W razie bezskutecznego upływu terminu, o którym mowa w ust. 1, Sąd wydaje postanowienie o wykreśleniu wpisu partii politycznej z ewidencji.

Art. 21. 1. Jeżeli partia polityczna wprowadzi do statutu zmiany niezgodne z postanowieniami art. 8, Sąd może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie zgodności z Konstytucją celów lub zasad działania partii politycznej.

2. Przepisy art. 14 ust. 2—4 stosuje się odpowiednio.

Art. 22. W sprawach o wpis partii politycznej do ewidencji stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy, z tym że kasacja przysługuje jedynie od postanowień sądu drugiej instancji w przedmiocie wpisu lub wykreślenia wpisu z ewidencji.

Art. 23. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór i sposób prowadzenia ewidencji partii politycznych oraz szczegółowe zasady wydawania odpisów i wyciągów, o których mowa w art. 18,
- 2) w porozumieniu z Ministrem Finansów, wysokość opłat oraz warunki zwolnienia z opłat za wykonanie odpisów i wyciągów przez Sąd prowadzący ewidencję.

Rozdział 4

Finanse partii politycznych

Art. 24. 1. Majątek partii politycznej powstaje ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, dochodów z majątku, ze zbiorów publicznych, a także dochodów z działalności gospodarczej.

2. Partie polityczne mogą prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie w formie spółdzielni lub udziału w spółkach, z wyjątkiem spółek z udziałem Skarbu Państwa, innych państwowych lub komunalnych osób prawnych lub podmiotów zagranicznych.

3. Do spółdzielni założonych przez partie polityczne nie stosuje się przepisu art. 6 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. — Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 i Nr 133, poz. 654, z 1996 r. Nr 5, poz. 32, Nr 24, poz. 110 i Nr 43, poz. 189 oraz z 1997 r. Nr 32, poz. 183).

4. Dochody partii politycznej z działalności, o której mowa w ust. 2, są wolne od podatku dochodowego od osób prawnych w części, w jakiej zostały przeznaczone na cele statutowe partii.

Art. 25. 1. Partiom politycznym nie mogą być przekazywane środki pieniężne, a także rzeczy ruchome i zbywalne prawa majątkowe, pochodzące:

- 1) z budżetu państwa, z wyjątkiem dotacji, o których mowa w art. 28,
- 2) od Skarbu Państwa i innych państwowych osób prawnych,
- 3) od jednostek samorządu terytorialnego, związków komunalnych i innych komunalnych osób prawnych oraz sejmików samorządowych,
- 4) od państwowych jednostek organizacyjnych, a także podmiotów gospodarczych z udziałem Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego, związków komunalnych i innych komunalnych osób prawnych,
- 5) od podmiotów korzystających z dotacji Skarbu Państwa w okresie ostatnich 2 lat licząc od początku roku kalendarzowego, w którym przekazanie miałyby nastąpić.

2. Partia polityczna nie może korzystać z jakiegokolwiek wsparcia rzeczowego i pomocy finansowej od osób zagranicznych w rozumieniu Prawa dewizowego i osób prawnych z udziałem podmiotów zagranicznych.

Art. 26. Partia polityczna, która narusza zakazy określone w art. 25, traci prawo do otrzymania w następnym roku kalendarzowym dotacji, o której mowa w art. 28. Korzyści majątkowe uzyskane w wyniku naruszenia zakazu podlegają w całości przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa.

Art. 27. 1. Prowadzenie przez jednostki organizacyjne partii politycznej działalności polegającej na sprzedaży tekstu statutu lub programu partii, a także przedmiotów symbolizujących partię, oraz na wykonywaniu odpłatnie drobnych usług na rzecz osób trzecich z wykorzystaniem posiadanego sprzętu biurowego nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu odrębnych przepisów.

2. Działalność, o której mowa w ust. 1, może być prowadzona przez partię polityczną jedynie pod warunkiem, że cały uzyskany w ten sposób dochód jest przeznaczony na realizację celów statutowych.

Art. 28. 1. Partia polityczna, która uczestniczyła w ostatnio zarządzonych wyborach do Sejmu i Senatu,

ma prawo do otrzymania dotacji z budżetu państwa w trybie i na zasadach określonych w niniejszej ustawie.

2. Partia polityczna, która w ostatnio zarządzonych wyborach do Sejmu i Senatu wchodziła w skład koalicji wyborczej utworzonej w celu zgłaszania wspólnych list kandydatów na posłów oraz wspólnych kandydatów na senatorów, ma prawo do dotacji z budżetu państwa w trybie i na zasadach określonych w ustawie — Ordynacja wyborcza do Sejmu.

3. Kwota dotacji, o której mowa w ust. 1, wynika z podziału ogólnej kwoty dotacji, przewidzianej zgodnie z przepisami ustawy — Ordynacja wyborcza do Sejmu w budżecie państwa dla wszystkich podmiotów uczestniczących w wyborach na część przypadającą partiom politycznym oraz na część przypadającą innym podmiotom, dokonanego w ten sposób, że ogólną kwotę dotacji dzieli się przez 560 i mnoży przez liczbę mandatów posłów i senatorów uzyskanych przez wszystkie partie polityczne.

4. Dotacja udzielana jest w formie:

- 1) dotacji celowej na działalność statutową partii,
- 2) dotacji podmiotowej — w związku z poniesionymi wydatkami na udział w wyborach do Sejmu i Senatu.

5. Z kwoty dotacji ustalonej w sposób, o jakim mowa w ust. 3, przeznaczają się 60% na dotacje celowe i 40% na dotacje podmiotowe.

Art. 29. 1. Dotacja celowa, o której mowa w art. 28 ust. 4 pkt 1, przysługuje partii politycznej, jeżeli jej okręgowe listy kandydatów na posłów otrzymały co najmniej 3% ważnie oddanych głosów na wszystkie listy kandydatów partii politycznych w skali kraju.

2. Wysokość dotacji dla danej partii jest ustalana proporcjonalnie do liczby ważnych głosów oddanych na okręgowe listy kandydatów na posłów tej partii według wzoru:

$$D_c = \frac{D}{W_k} \times W_p$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- D_c — wysokość dotacji celowej dla danej partii,
 D — wysokość dotacji celowej ogółem (art. 28 ust. 5),
 W_k — liczbę ważnych głosów oddanych w skali kraju na okręgowe listy kandydatów na posłów partii politycznych, które otrzymały co najmniej 3% ważnie oddanych głosów,
 W_p — liczbę ważnych głosów oddanych w skali kraju na okręgowe listy kandydatów na posłów danej partii.

3. Dotacja, w granicach kwoty ustalonej dla danej partii, jest wypłacana przez okres kadencji Sejmu w czterech ratach:

- 1) w pierwszym roku kalendarzowym następującym po wyborach w wysokości 40%,

2) w każdym pozostałym roku kalendarzowym w wysokości 20%,

z tym że kwota dotacji jest co roku waloryzowana na podstawie prognozowanego, w projekcie ustawy budżetowej na dany rok, wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych.

4. Podstawę wypłacenia dotacji stanowi złożenie przez organ partii politycznej statutowo uprawniony do jej reprezentowania na zewnątrz, w terminie do 31 marca każdego roku, wniosku o wypłacenie dotacji na dany rok, sporządzonego na urzędowym formularzu.

Art. 30. 1. Dotacja podmiotowa, o której mowa w art. 28 ust. 4 pkt 2, przysługuje partii politycznej, jeżeli w wyborach uzyskała przynajmniej jeden mandat posła lub senatora.

2. Wysokość dotacji dla danej partii jest ustalana proporcjonalnie do liczby uzyskanych mandatów posłów i senatorów według wzoru:

$$D_p = \frac{D}{M_o} \times M_{p+s}$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

D_p — wysokość dotacji podmiotowej dla danej partii,

D — wysokość dotacji podmiotowej ogółem (art. 28 ust. 5),

M_o — liczbę mandatów posłów i senatorów uzyskanych przez wszystkie partie polityczne,

M_{p+s} — liczbę mandatów posłów i senatorów uzyskanych przez daną partię.

3. Dotacja jest wypłacana w ciągu 3 miesięcy od dnia stwierdzenia przez właściwy organ ważności wyborów, nie później jednak niż do 31 marca następnego roku.

4. Podstawę wypłacenia dotacji stanowi złożenie przez organ partii politycznej statutowo uprawniony do jej reprezentowania na zewnątrz wniosku o wypłacenie dotacji, sporządzonego na urzędowym formularzu i potwierdzonego przez Państwową Komisję Wyborczą w przedmiocie uprawnienia do dotacji oraz liczby uzyskanych mandatów.

Art. 31. 1. W razie połączenia się partii politycznej z inną partią lub partiami dotacja celowa, o której mowa w art. 28, przysługuje nowej partii w wysokości równej sumie dotacji celowych ustalonych dla łączących się partii.

2. Dotacja jest wypłacana na podstawie wniosku złożonego przez właściwy organ nowej partii politycznej, począwszy od miesiąca, w którym Sąd dokonał odpowiedniego wpisu w ewidencji.

3. W przypadkach, o których mowa w art. 45, dotacja celowa przysługująca partii politycznej nie jest wypłacana począwszy od miesiąca następującego po

miesiącu, w którym partia polityczna rozwiązała się lub Sąd zarządził jej likwidację.

Art. 32. W razie rozwiązania się Sejmu lub rozwiązania Sejmu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej prawo do dotacji celowych przysługujących partiom politycznym wygasa z końcem danego roku kalendarzowego.

Art. 33. 1. Wydatki związane z dotacjami dla partii politycznych pokrywane są z budżetu państwa w części dotyczącej Ministerstwa Finansów.

2. Minister Finansów określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb składania wniosków oraz terminy i sposób wypłacania dotacji przysługujących partiom politycznym,
- 2) po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, wzory urzędowych formularzy wniosków w sprawie dotacji składanych przez partie polityczne.

Art. 34. 1. Partie polityczne sporządzają coroczną informację finansową o otrzymanej z budżetu państwa dotacji na działalność statutową oraz o poniesionych wydatkach na cele statutowe. Wzór informacji i zakres zawartych w niej danych ustala, w drodze uchwały, Państwowa Komisja Wyborcza po porozumieniu z Ministrem Finansów.

2. Informację, o której mowa w ust. 1, partie polityczne składają Państwowej Komisji Wyborczej za rok kalendarzowy w terminie do 31 marca następnego roku. W tym samym terminie partie polityczne podają informację do wiadomości publicznej w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym i przekazują ją do Sądu.

3. Jeżeli partia polityczna nie złoży informacji finansowej w terminie i w sposób określony w ust. 2, traci prawo do otrzymania w następnym roku kalendarzowym dotacji, o której mowa w art. 28 ust. 1.

Art. 35. 1. Partia polityczna, jeżeli statut partii to przewiduje, może utworzyć Fundusz Wyborczy.

2. Środki finansowe zgromadzone w ramach Funduszu Wyborczego mogą być wykorzystane wyłącznie na finansowanie udziału partii politycznej w wyborach do Sejmu, Senatu, w wyborach na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w wyborach do samorządu terytorialnego, a także udziału w kampaniach referendalnych.

3. O utworzeniu Funduszu Wyborczego, a także o jego likwidacji partia polityczna zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą.

4. Nazwa funduszu brzmi: „Fundusz Wyborczy... (nazwa partii)”.

Art. 36. 1. Środki finansowe gromadzone w ramach Funduszu Wyborczego mogą pochodzić z wpłat własnych partii politycznej oraz ze zbiorów publicznych, darowizn, spadków i zapisów.

2. Organizowanie zbiórki publicznej, o której mowa w ust. 1, nie wymaga pozwolenia określonego w przepisach o zbiórkach publicznych.

3. Środki finansowe Funduszu Wyborczego gromadzi się na oddzielnym koncie bankowym.

Art. 37. Środki finansowe Funduszu Wyborczego partii politycznej:

- 1) w przypadku połączenia się z inną partią lub innymi partiami przekazywane są na rzecz Funduszu Wyborczego nowej partii,
- 2) w razie podziału partii przekazywane są na rzecz Funduszu Wyborczego nowo powstałych partii w częściach równych, chyba że partia rozwiązując się ustanowi inne proporcje podziału.

Art. 38. 1. Partia polityczna składa Państwowej Komisji Wyborczej, nie później niż do 31 marca roku następnego, informację zbiorczą o źródłach pozyskania środków finansowych oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w roku poprzednim. W informacji ujawnia się podmioty, których darowizny na Fundusz Wyborczy przekraczają 10-krotność prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej.

2. Państwowa Komisja Wyborcza po porozumieniu z Ministrem Finansów ustala, w drodze uchwały, wzór informacji, o której mowa w ust. 1.

3. W przypadku niezłożenia informacji w terminie i w sposób, o których mowa w ust. 1, lub złożenia jej z naruszeniem przepisów ust. 1 i 2 Minister Finansów, na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej, może zablokować konto Funduszu Wyborczego na okres do 3 lat.

4. Informacje są udostępniane do publicznego wglądu w trybie i w sposób określony, w drodze uchwały, przez Państwową Komisję Wyborczą.

Art. 39. 1. Źródła finansowania partii politycznych są jawne.

2. Partia polityczna składa Sądowi, nie później niż do 31 marca następnego roku, informację o jej źródłach finansowania w roku poprzednim. Odpis informacji partia polityczna składa w tym samym terminie Państwowej Komisji Wyborczej.

3. Państwowa Komisja Wyborcza po porozumieniu z Ministrem Finansów ustala, w drodze uchwały, wzór informacji, o której mowa w ust. 2.

4. W przypadku niezłożenia przez partię polityczną informacji określonej w ust. 2 Sąd wzywa właściwy organ partii politycznej do jej złożenia w terminie 3 miesięcy.

5. W razie bezskutecznego upływu terminu, o którym mowa w ust. 4, Sąd po przeprowadzeniu rozprawy wydaje postanowienie o wykreśleniu wpisu partii politycznej z ewidencji.

Art. 40. Do opodatkowania partii politycznych stosuje się, z zastrzeżeniem art. 24 ust. 4, przepisy o podatku dochodowym od osób prawnych.

Art. 41. Partie polityczne prowadzą rachunkowość na zasadach określonych odrębnymi przepisami z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy.

Rozdział 5

Postępowanie w sprawie stwierdzenia sprzeczności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych

Art. 42. Rozpoznawanie spraw o stwierdzenie sprzeczności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych należy do właściwości Trybunału Konstytucyjnego.

Art. 43. Tryb postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawach, o których mowa w art. 42, określa ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym.

Art. 44. 1. Jeżeli Trybunał Konstytucyjny wyda orzeczenie o sprzeczności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznej, Sąd wydaje niezwłocznie postanowienie o wykreśleniu wpisu partii z ewidencji.

2. Postanowienie Sądu, o którym mowa w ust. 1, nie podlega zaskarżeniu.

Rozdział 6

Likwidacja partii politycznej

Art. 45. Partia polityczna podlega likwidacji wskutek:

- 1) rozwiązania mocą uchwały uprawnionego statutowego organu partii,
- 2) postanowienia Sądu o wykreśleniu wpisu partii z ewidencji z przyczyn, o których mowa w art. 20, 21, 39 i 44.

Art. 46. 1. W razie rozwiązania się partii politycznej na podstawie własnej uchwały właściwy organ partii niezwłocznie przesyła Sądowi uchwałę o samorozwiązaniu partii oraz o wyznaczeniu jej likwidatora.

2. Jeżeli partia polityczna nie ustanowi, zgodnie z ust. 1, likwidatora, Sąd wyznacza likwidatora tej partii.

3. Sąd, po zakończeniu likwidacji, wydaje postanowienie o wykreśleniu wpisu partii politycznej z ewidencji. Postanowienie Sądu nie podlega zaskarżeniu.

Art. 47. Sąd po uprawomocnieniu się postanowienia, o którym mowa w art. 45 pkt 2, zarządza likwidację partii politycznej i wyznacza likwidatora tej partii.

Art. 48. Koszt likwidacji pokrywa się z majątku likwidowanej partii politycznej. Jeżeli majątek partii wy-

starca jedynie na pokrycie części kosztów jej likwidacji, pozostałą część tych kosztów pokrywa Skarb Państwa.

Art. 49. W sprawach likwidacji partii politycznej, nie uregulowanych w ustawie, stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 5 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. — Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 20, poz. 104, z 1990 r. Nr 14, poz. 86 i z 1996 r. Nr 27, poz. 118).

Rozdział 7

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 50. W ustawie z dnia 8 czerwca 1972 r. o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. Nr 23, poz. 166, z 1989 r. Nr 73, poz. 436, z 1991 r. Nr 113, poz. 491, z 1995 r. Nr 89, poz. 443 i z 1996 r. Nr 7, poz. 44) w art. 20:

1) w § 3 skreśla się zdanie drugie,

2) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Sędziemu ubiegającemu się o mandat posła lub senatora udziela się urlopu bezpłatnego na czas kampanii wyborczej, a w razie uzyskania mandatu — na czas jego wykonywania.”

Art. 51. W ustawie z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 214, z 1984 r. Nr 35, poz. 187, z 1988 r. Nr 19, poz. 132, z 1989 r. Nr 4, poz. 24, Nr 34, poz. 178 i 182, z 1990 r. Nr 20, poz. 121, z 1991 r. Nr 55, poz. 234, Nr 88, poz. 400 i Nr 95, poz. 425, z 1992 r. Nr 54, poz. 254 i Nr 90, poz. 451, z 1994 r. Nr 136, poz. 704, z 1995 r. Nr 132, poz. 640 oraz z 1996 r. Nr 89, poz. 402 i Nr 106, poz. 496) po art. 45 dodaje się art. 45¹ w brzmieniu:

„Art. 45¹. 1. Urzędnikom państwowym zatrudnionym w Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz w Biurze Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji nie wolno publicznie manifestować swoich przekonań politycznych.

2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy pracowników zatrudnionych na podstawie art. 47¹ ust. 1, a także osób zajmujących kierownicze stanowiska w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wymienione w art. 2 ustawy z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz. U. Nr 20, poz. 101, z 1982 r. Nr 31, poz. 214, z 1985 r. Nr 22, poz. 98 i Nr 50, poz. 262, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1989 r. Nr 34, poz. 178, z 1991 r. Nr 100, poz. 443, z 1993 r. Nr 1, poz. 1, z 1995 r. Nr 34, poz. 163 i Nr 142, poz. 701, z 1996 r. Nr 73, poz. 350, Nr 89, poz. 402, Nr 106, poz. 496 i Nr 139, poz. 647 oraz z 1997 r. Nr 75, poz. 469).”

Art. 52. W ustawie z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 1994 r. Nr 13, poz. 48,

z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367 i z 1997 r. Nr 75, poz. 471) w art. 38 w ust. 3 skreśla się zdanie drugie.

Art. 53. W ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25, Nr 77, poz. 355, Nr 91, poz. 421 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163 i Nr 81, poz. 406, z 1996 r. Nr 77, poz. 367 oraz z 1997 r. Nr 75, poz. 471) w art. 64:

1) w § 3 skreśla się zdanie drugie,

2) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Sędziemu ubiegającemu się o mandat posła lub senatora udziela się urlopu bezpłatnego na czas kampanii wyborczej, a w razie uzyskania mandatu — na czas jego wykonywania.”

Art. 54. W ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367 i z 1997 r. Nr 90, poz. 557) w art. 44:

1) w ust. 3 skreśla się zdanie drugie,

2) dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Prokuratorowi ubiegającemu się o mandat posła lub senatora udziela się urlopu bezpłatnego na czas kampanii wyborczej, a w razie uzyskania mandatu — na czas jego wykonywania.”

Art. 55. W ustawie z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 1991 r. Nr 109, poz. 470, z 1993 r. Nr 47, poz. 213, z 1994 r. Nr 122, poz. 593, z 1995 r. Nr 13, poz. 59 i z 1996 r. Nr 77, poz. 367) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 w ust. 1 w pkt 2 kropkę zastępuje się przecinkiem i po pkt 2 dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) z Konstytucją — celów lub działalności partii politycznych.”;

2) w art. 3 w zdaniu wstępnym wyrazy „w art. 1” zastępuje się wyrazami „w art. 1 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 2”;

3) po rozdziale 3 dodaje się rozdział 3a w brzmieniu:

„Rozdział 3a

Badanie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych

Art. 10a. Z wnioskiem o stwierdzenie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych do Trybunału Konstytucyjnego wystąpić mogą: Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Prokurator Generalny oraz Sąd Wojewódzki w Warszawie prowadzący ewidencję partii politycznych.

Art. 10b. 1. Osoby powołane do reprezentowania partii politycznej ustala się na podstawie ustawy i statutu partii.

2. W wypadku gdy nie można ustalić osoby upoważnionej do reprezentowania partii lub gdy nie można z nią nawiązać kontaktu albo gdy nastąpiła zmiana osoby upoważnionej po wpłynięciu wniosku do Trybunału Konstytucyjnego, Trybunał uznaje za osobę upoważnioną osobę faktycznie kierującą partią w czasie podjęcia przez nią zakwestionowanej we wniosku działalności niezgodnej z Konstytucją.

Art. 10c. Wnioski o stwierdzenie zgodności z Konstytucją celów partii politycznych, określonych w statucie lub w programie, Trybunał Konstytucyjny rozpoznaje na zasadach i w trybie przewidzianych dla rozpoznania wniosków o stwierdzenie zgodności aktów normatywnych z Konstytucją.

Art. 10d. 1. Wnioski o stwierdzenie zgodności z Konstytucją działalności partii politycznych Trybunał Konstytucyjny rozpoznaje stosując odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

2. Ciężar udowodnienia niezgodności z Konstytucją spoczywa na wnioskodawcy, który w tym celu powinien przedstawić lub zgłosić dowody wskazujące na tę niezgodność.

Art. 10e. Trybunał Konstytucyjny może zlecić Prokuratorowi Generalnemu w celu zebrania i utrwalenia dowodów przeprowadzenie dochodzenia w określonym zakresie w sprawie zgodności działalności partii politycznej z Konstytucją. Do dochodzenia tego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego. Wskazany w postanowieniu Trybunału zakres postępowania jest wiążący.

Art. 10f. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o sprzeczności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych są ogłaszane w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej."

Art. 56. W ustawie z dnia 10 maja 1991 r. — Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1994 r. Nr 54, poz. 224 i z 1997 r. Nr 70, poz. 443) w art. 20 ust. 6 otrzymuje brzmienie:

"6. W wyborach uzupełniających wysokość dotacji dla komitetu wyborczego zgłaszającego kandydata, który uzyskał mandat, oblicza się w ten sposób, że ogólną kwotę dotacji przypadającą na wszystkie komitety wyborcze w ostatnio przeprowadzonych wyborach do Sejmu i Senatu dzieli się przez 560 i mnoży przez wskaźnik przeciętnego wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych. Wskaźnik ten oblicza Główny Urząd Statystyczny za okres od miesiąca, w którym przeprowadzono wybory do Sejmu i Sena-

tu, do miesiąca, w którym odbyły się wybory uzupełniające."

Art. 57. W ustawie z dnia 28 maja 1993 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 45, poz. 205, z 1995 r. Nr 132, poz. 640 oraz z 1997 r. Nr 47, poz. 297, Nr 70, poz. 443 i Nr 88, poz. 554) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 77 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

"3. Do komitetów wyborczych, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. Nr 98, poz. 604) — z wyjątkiem przepisów dotyczących ewidencji partii politycznych — oraz przepisy innych ustaw dotyczące działalności partii politycznych."

2) w art. 81 dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

"6. Nazwa, skrót nazwy i symbol graficzny komitetu wyborczego utworzonego przez wyborców lub koalicję wyborczą korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla dóbr osobistych."

3) w art. 150 w ust. 2 w pkt 6 skreśla się wyrazy „podmiotowych, w związku z poniesionymi wydatkami na kampanię wyborczą”;

4) art. 155 otrzymuje brzmienie:

"Art. 155. 1. Komitet wyborczy spełniający warunki, o których mowa w art. 154 ust. 2 i 4, ma prawo do dotacji z budżetu państwa.

2. Ogólna kwota dotacji, o której mowa w ust. 1, wynosi 20% sumy wydatków preliminowanych w budżecie państwa w związku z organizacją przygotowawczą do wyborów i ich przeprowadzeniem i jest przeznaczona dla:

1) komitetów wyborczych partii politycznych,

2) innych komitetów wyborczych,

w częściach wynikających z podziału kwoty tej dotacji przez 560 i pomnożenia przez liczbę mandatów posłów i senatorów uzyskanych odpowiednio przez wszystkie komitety wyborcze partii politycznych i inne komitety wyborcze.

3. Dotację dla komitetu wyborczego, z zastrzeżeniem ust. 4, oblicza się w ten sposób, że kwotę dotacji przeznaczoną dla wszystkich komitetów wyborczych, o których mowa w ust. 2 pkt 2, dzieli się przez liczbę posłów i senatorów wybranych spośród kandydatów zgłoszonych przez te komitety i mnoży przez liczbę posłów wybranych z list kandydatów tego komitetu wyborczego.

4. Zasady i tryb obliczania dotacji dla komitetu wyborczego partii politycznej, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, oraz jej przekazywania określają odrębne przepisy.
5. Przekazania dotacji, na wskazane przez komitet wyborczy konto bankowe, dokonuje Minister Finansów na podstawie preliminowanych wydatków, o których mowa w ust. 2, oraz informacji Państwowej Komisji Wyborczej o uprawnionych do otrzymania dotacji komitetach wyborczych i liczbie posłów wybranych z list kandydatów tych komitetów wyborczych."

Art. 58. W ustawie z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz. U. Nr 122, poz. 593 i z 1995 r. Nr 74, poz. 368) w art. 7 dodaje się ust. 8 w brzmieniu:

„8. Przewodniczący kolegium oraz etatowi członkowie kolegium nie mogą należeć do partii politycznej ani prowadzić działalności politycznej.”

Art. 59. W ustawie z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. Nr 73, poz. 350 i Nr 137, poz. 638 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 17 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Nazwa, skrót nazwy i symbol graficzny klubu lub koła, o których mowa w ust. 1—3, korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla dóbr osobistych.”;

- 2) w art. 18 w ust. 2 dodaje się zdanie trzecie w brzmieniu:

„Działalność biur może być wspierana przez społecznych współpracowników.”;

- 3) w art. 23 w ust. 3 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Działalność posła lub senatora może być wspierana przez społecznych asystentów.”

Rozdział 8

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 60. 1. Do dnia 31 grudnia 1997 r. partie polityczne zgłoszone lub wpisane, w dniu wejścia w życie ustawy, do ewidencji prowadzonej przez Sąd Wojewódzki w Warszawie przedstawiają Sądowi dane wymagane przy zgłoszeniu o wpis do ewidencji stosownie do wymogów określonych w ustawie, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Partie polityczne, o których mowa w ust. 1, przedstawiają Sądowi do dnia 31 grudnia 1998 r. zmiany w statutach dostosowane do wymogów określonych w ustawie.

3. Niespełnienie przez partię polityczną obowiązków, o których mowa w ust. 1 i 2, stanowi podstawę wykreślenia wpisu partii politycznej z ewidencji i postawienia jej w stan likwidacji.

Art. 61. 1. Pierwsze roczne dotacje celowe z budżetu państwa na działalność statutową partii politycznych zostaną uwzględnione w ustawie budżetowej na rok 1998.

2. Przepisy art. 28—34 stosuje się do partii politycznych uczestniczących w wyborach do Sejmu i Senatu kadencji następujących po kadencji Sejmu wybranego w dniu 19 września 1993 r.

Art. 62. W sprawach o wpis do ewidencji partii politycznych rozpoczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 63. Traci moc ustawa z dnia 28 lipca 1990 r. o partiach politycznych (Dz. U. Nr 54, poz. 312).

Art. 64. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisu art. 58, który wchodzi w życie po upływie 4 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Kwaśniewski*